

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om ändring av vägtrafiklagen för landskapet Åland,
- 2) landskapslag angående ändring av 37a § landskapslagen om fordon i landskapet Åland samt
- 3) landskapslag angående ändring av 7 § landskapslagen om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser.

Allmän motivering

Avsikten med de lagändringar som ingår i framställningen är att förbättra trafiksäkerheten. Många olika faktorer har betydelse för säkerheten i trafiken, både faktorer som kan och sådana som inte kan påverkas genom lagstiftning. Av särskild betydelse, bland de faktorer som kan påverkas genom lagstiftning, är det att det finns ett välfungerande system för hastighetsbegränsningar, att det inte finns onödiga inskränkningar som försvårar en jämn rytm i trafiken samt att de fordon och den utrustning som används uppfyller de krav som bör ställas av säkerhetsskäl. Därtill bör även tas i betraktande att de regler som gäller måste kunna uppfattas som skäligen och motiverade av de flesta som berörs av dem liksom även att efterlevnaden av reglerna övervakas.

Förutom att minska antalet olyckor är det angeläget att skadorna minskas vid de olyckor som inträffar. Genomförda undersökningar visar att såväl antalet skadade som omfattningen av skadorna vid trafikolyckor kan minskas om de som färdas med bil använder bilbälte.

Det har varit obligatoriskt att använda bilbälte i framsätet i personbil sedan den 1 maj 1976, vid vilken tidpunkt den första landskapslagen härom trädde i kraft. För närvarande gäller som huvudregel, enligt 61 § vägtrafiklagen för landskapet Åland (27/83), att bilbälte skall användas av den som färdas i framsätet i personbil, dock inte i fordon som används i yrkesmässig trafik eller i polisens tjänsteuppdrag. För brott mot skyldigheten att använda bältet kan en ordningsbot om 100 mark föreläggas enligt 7 § landskapslagen om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser (24/86). I andra bilar än personbilar behöver bilbälte inte användas liksom heller inte i baksätet i personbil.

Användningen av bilbälte i framsätet har ökat under den tidsperiod som den lagstadgade skyldigheten att använda bältet varit gällande och bältet används

numera allmänt av dem som färdas i framsätet i person- och paketbilar. Detta kan antas vara en följd av det lagstadgade användningstvånget. De bilbälten som finns i personbilars baksäten används däremot endast i liten utsträckning och av de få användarna är de flesta barn som använder bältet sittande på särskilda bilbälteskuddar.

Användningen av bilbälte är ett av de mest effektiva medlen för att vid trafikolyckor minska personskadorna, både till antal och till omfattning. Bilbältets effekt är i stort sett lika god i baksätet som i framsätet. Dessutom bör det beaktas att de som färdas i baksätet utan att vara fastspända utgör en uppenbar risk för dem som färdas i framsätet p.g.a. att baksätesspassagerarna vid en olycka kan slungas fram med kraft mot dem som färdas i framsätet. Sålunda bör åtgärder vidtas för att öka användningen av bilbälte i baksätet. Eftersom det lagstadgade tvånget att använda bältet i framsätet visat sig vara ett effektivt sätt att uppnå en god användningsprocent föreslår landskapsstyrelsen att användningstvånget utsträcks till att gälla även i personbils baksäte. Bilbälte skall finnas för varje sittplats i baksätet i personbil som tagits i bruk efter den 6 maj 1981 och finns i viss utsträckning även i bilar som tagits i bruk tidigare. Genom att det på marknaden finns särskilda bälteskuddar för barn bör bilbältestvånget gälla även barn som inte färdas i en barnstol.

Utöver de lagändringar som erfordras för att utöka bilbältestvånget ingår det i framställningen förslag till förbud mot onödig användning av s.k. varningsblinkers, förslag till ändring av bestämmelserna om fordonsbestämda hastigheter för specialbilar samt ett ändringsförslag som skulle göra det möjligt för polisen att använda lykta med rött blinkande sken för att stoppa framförvarande fordon.

Detaljmotivering

Landskapslagen om ändring av vägtrafiklagen för landskapet Åland

47 §. Körriktningsvisarna kan i de flesta bilar användas som varningsblinkers, d.v.s. så att de blinkar samtidigt åt alla håll eller växelvis framåt och bakåt. Användningen av varningsblinkers är ett effektivt sätt att uppmärksamgöra övriga trafikanter på att det föreligger en farosituation. För att varningsblinkern skall ha avsedd effekt förutsätts det att medtrafikanterna uppfattar att fråga är om en form av varningssignaler. Förmågan att uppfatta innebörden av varningsblinkern är direkt beroende av att det inte allmänt förekommer att blinkern används även i

andra situationer.

Varningsblikker används för närvarande i allmänhet endast i situationer när det är motiverat att göra det. Emellertid synes bruket av varningsblikker i andra situationer öka. I syfte att säkerställa att varningsblikker framdeles används enbart i farosituationer och därigenom även skapa en grund för att medtrafikanterna kan uppfatta varningsblinkern som en varningssignal, föreslås ett förbud mot att använda varningsblinkern i andra situationer än farosituationer.

48 §. Av bestämmelserna i 6 § 1 mom. gällande lag följer bl.a. att vägtrafikanter skall lyda anvisningar för trafiken som polisman meddelar genom tecken. De tecken som vägtrafikanter är skyldiga att följa ingår i 55 § landskapsförordningen om trafik-anvisningar (35/86). Landskapsstyrelsen har för avsikt att komplettera landskapsförordningen med ett tecken som skall kunna användas från polisfordon för att stoppa fordon som färdas framför polisfordonet. Att stoppa ett fordon bakifrån är betydligt säkrare för både polismännen och de personer som färdas i det fordon som skall stoppas än den metod som för närvarande används, med först en omkörning och därefter stoppande framifrån. Det tecken som landskapsstyrelsen har för avsikt att införa i 55 § landskapsförordningen om trafik-anvisningar utgörs av ett blinkande rött sken framåt. Eftersom det emellertid i förevarande paragrafs 2 mom. ingår bl.a. ett förbud mot att på fordon använda ljusanordningar som framåt kastar eller reflekterar rött sken, är det nödvändigt att först ändra nämnda förbud.

61 §. Paragrafen innehåller de ändringar som erfordras för att göra användningen av bilbälte obligatorisk även i baksätet. I anslutning härtill har det även varit nödvändigt att forma om paragrafen så att huvudregeln ingår i 1 mom., särregler för barn i 2 och 3 mom. samt erforderliga undantagsregler i 4 mom.

Av huvudregeln följer att användningstvånget skall gälla i alla person- och paktebilar. Orsaken till att användningstvånget utsträcks till att gälla även i paketbilar och taxibilar, vilka för närvarande är undantagna, är att det inte finns några godtagbara skäl att från användningstvånget allmänt undanta den som färdas i sådana fordon. Föraren i en taxibil bör dock, av hänsyn till förarens egen säkerhet, liksom för närvarande vara befriad från skyldigheten att använda bältet. I bestämmelserna i 4 mom. om undantag från bältestvånget har detta beaktats.

Enligt bestämmelserna i 38 § landskapslagen om fordon i landskapet Åland är det tillåtet att under vissa förutsättningar låta flera passagerare medfölja än bilen är registrerad för. I t.ex. ett baksäte med tre sittplatser som är utrustade med bilbälte får sålunda färdas fyra vuxna eller fem barn under tolv år. Eftersom det i

sådana fall inte är möjligt för alla passagerare att använda bälte är det nödvändigt att också dessa fall beaktas i de i 4 mom. föreslagna undantagen från bältestvånget.

I fråga om barn var den allmänna uppfattningen tidigare den att barnen inte bör använda bältet. Denna uppfattning stödde sig i huvudsak på att ett vanligt trepunktsbälte är konstruerat för en person med en längd av minst 150 centimeter och på att kroppsbyggnaden hos ett barn är sådan att barnet inte skulle tåla belastningen från bältet mot barnets inre organ och nacke vid en kollision. Numera anses det dock allmänt vara säkrare för barnen om de färdas fastspända med bilbälte, trots risken för skador som kan orsakas av bältet. Barn som är för små för att använda även axeldelen av ett trepunktsbälte bör dock använda endast midjedelen av bältet när barnet inte sitter på en särskild bälteskudde. För de allra minsta barnen är det säkrast om de färdas i särskilda barnstolar eller i en barnvagns insatsdel som fastspänts med bilbältet.

För att barnen skall kunna färdas så säkert som möjligt har det i 2 mom. föreslagna bilbältestvånget för barn anpassats till de olika möjligheter som finns att spänna fast barn. Målet vid utformningen av bestämmelserna har varit att det alltid skall vara möjligt att använda den med hänsyn till barnets storlek säkraste fastspänningsmetoden, dock utan att det skall föreligga tvång att anskaffa särskild utrustning. I syfte att förhindra att bristfällig säkerhetsutrustning används föreslås endast utrustning som är typgodkänd av landskapsstyrelsen få användas. I fråga om sådan säkerhetsutrustning skall alltså gälla samma förhållande som i fråga om motorcykel- och mopedhjälm.

Eftersom barn under 15 år inte kan straffas är det ändamålsenligt att föraren åläggs ansvaret för att barn färdas fastspända. Om barnets förälder eller annan vårdnadshavare medföljer är det dock oskäligt att ansvaret åvilar föraren. När förälder eller annan vårdnadshavare färdas tillsammans med barnet föreslås därför denna bära ansvaret i stället för föraren.

Utöver de ovan berörda undantagen från bilbältestvånget har i 4 mom. intagits även de undantag som gäller för närvarande.

Landskapslagen angående ändring av 37 a §
Landskapslagen om fordon i landskapet Åland

37a §. I paragrafen finns bestämmelser om särskilda hastighetsbegränsningar för vissa slag av fordon. De fordonsbestämda högsta tillåtna hastigheterna gäller utöver de allmänna hastighetsbegränsningarna som är vägbestämda och följer av

32 § 1 mom. vägtrafiklagen för landskapet Åland.

Den fordonsbestämda högsta tillåtna hastigheten för specialbilar som inte är utryckningsfordon är för närvarande 70 km/h. Förutom vissa utryckningsfordon betraktas enligt lagens 1 § 1 mom. d punkten även bl.a. begravnings-, bogser-, service- och husbilar som specialbilar. De flesta specialbilar är konstruerade och utrustade så att de inte bör framföras med högre hastigheter än 70 km/h. Ambulansbilar och begravningsbilar är dock med tanke på konstruktion och utrustning närmast jämförbara med personbilar, varför de bör vara jämställda även i fråga om den hastighet som de får framföras med. Detta förhållande har beaktats. I anslutning härtill har även den allmänna undantagsregeln för utryckningsfordon ändrats. Efter ändringen får den fordonsbestämda hastigheten för specialbil överskridas med brandbil endast när det är påkallat av uppdragets brådskande natur.

Landskapslagen angående ändring av 7 § landskapslagen om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser

7 §. Ändringen föreslås i syfte att göra det möjligt att förelägga den som bryter mot bestämmelserna om bilbältestvång en enhetlig bot om 100 mark, oavsett arten av förseelsen.

Med hänvisning till den anförda föreläggs Landstinget till antagande

Landskapslag
om ändring av vägtrafiklagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut

ändras 48 § 2 mom. och 61 § vägtrafiklagen den 25 juli 1983 för landskapet Åland (27/83) samt

fogas till lagens 47 § ett nytt 3 mom. som följer:

47 §

När fordon till följd av olycka, fel på fordonet eller av annat tvingande skäl stannats eller parkerats så att fordonet kan vara till fara får körriktningsvisarna användas som varningsblikker. I andra situationer får körriktningsvisarna inte användas som varningsblikker.

48 §

På fordon får inte användas ljusanordningar som framåt kastar eller reflekterar rött sken eller, om inte annat är stadgat, ljusanordningar som bakåt kastar eller reflekterar vitt eller ljusgult sken. På fordon som används i polisens tjänsteuppdrag får dock, för stoppande av fordon som förs framför, användas ljusanordning som framåt kastar rött blinkande sken.

61 §

Användning av bilbälte

Den som färdas i person- eller paketbil på sittplats som är utrustad med bilbälte skall använda bältet.

Den som är kortare än 150 centimeter får, i stället för att använda bilbälte, färdas i barnstol eller annan säkerhetsanordning. Han får även, om han inte sitter på en bälteskudde, använda endast bilbältets höftdel. Barnstol och bälteskudde skall vara av modell som landskapsstyrelsen godkänt.

Förare skall se till att barn under 15 år använder bilbältet eller färdas i en skyddsanordning som är lämplig med hänsyn till barnets storlek. Om barnets vårdnadshavare färdas tillsammans med barnet, svarar dock denne för att bilbältet eller skyddsanordningen används.

Skyldigheten att använda bilbälte gäller inte

- 1) när fordonet står stilla,
- 2) vid backning,
- 3) vid färd på isväg, inom parkeringsplats, servicestationsområde, verkstadsområde eller liknande område,
- 4) när medicinska hinder föreligger,
- 5) den som inte kan använda bilbälte på grund av att det i bilen finns flera passagerare än monterade bälten,
- 6) föraren av fordon som används för yrkesmässig personbefordran, eller

7) den som färdas i fordon vilket används i polisens tjänsteuppdrag.

Denna lag träder i kraft den

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av 37a § landskapslagen om fordon i landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 37a § landskapslagen den 4 december 1958 om fordon i landskapet Åland (25/58), sådan den lyder i landskapslagen den 25 juli 1983 (38/83), som följer:

37a §

Motordrivet fordons högsta tillåtna hastighet är:

90 km/h för paketbil och buss;

70 km/h för annan specialbil än ambulans- eller begravningsbil, för person-, paket- och specialbil samt buss med släpvagn ävensom för lastbil utan släpvagn eller med släpvagn som är försedd med bromsar;

50 km/h för lastbil med släpvagn som inte är försedd med bromsar, för motorcykel med släpfordon samt för fordon som bogserar annat fordon, om inte lägre hastighet är föreskriven för dragfordonet;

40 km/h för traktor och motorredskap med eller utan släpvagn samt för moped; samt

20 km/h för fordon och fordonskombination försedd med band av järn eller andra hjul än sådana med luftfyllda däck.

Utan hinder av vad i 1 mom. sägs gäller i fråga om utryckningsfordon i brådskande uppdrag vad i 32 § 3 mom. vägtrafiklagen för landskapet Åland stadgas.

Denna lag träder i kraft den

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 7 § landskapslagen om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 7 § 1 mom. landskapslagen den 21 april 1986 om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser (24/86) som följer:

7 §

F ö r s u m m e l s e a t t a n v ä n d a s k y d d s u t r u s t n i n g

Den som bryter mot bestämmelserna i 61 § vägtrafiklagen om skyldighet att använda bilbälte eller att tillse att barn under 15 år använder bilbälte eller färdas i skyddsanordning kan föreläggas ordningsbot om 100 mark.

Denna lag träder i kraft den

Mariehamn den 17 november 1987

Landskapsstyrelseledamot

Olof Salmén

T.f. lagberedningschef

Lars Karlsson